

421. — 5° Peccat etiam Superior, qui ignaro Confessario veniam dat Confessiones excipiendi, quia eius peccato consentit atque cooperatur (11).

6° Peccat et ipse poenitens, qui de industria ineptum eligit Confessarium. Si quis tamen sit in bona fide, valida erit confessio; quia ex parte poenitentis intervenit integra peccatorum declaratio et debita animi dispositio; ex parte Confessarii intervenit saltem cognitio peccatorum sub ratione confusa peccati, quod ad materiam Sacramenti sufficit (12).

7° Experientia non potest scientiam supplere, sed solum eam iuvare; ubi autem scientiae praesidio destituatur, in errores plurimos, eosque gravissimos temerarium confessarium impellet.

8° Confessarius igitur quilibet sedulo Theologiae moralis studio incumbere tenetur; et, ut asserit S. Lig. *Hom. apost.* n. 100: *Nunquam studium illud intermittere debet; quia ex tot rebus diversis et inter se disparibus, quae ad hanc scientiam pertinent, multa quamvis lecta, quia rarius accidunt, temporis progressu mente decidunt; quare oportet semper frequenti studio ea in mentem revocare.*

9° Hinc patet quam graviter illi errent, qui scientiam Theologiae

(11) Monent tamen DD., necessitatem subinde efficere, ut etiam minus doctis hoc ministerium committi debeat. Hinc S. Alphonsus (lib. 3. n. 628.) postquam dixit, necessitatem in hoc excusare, si aliter poenitentes deberent diu carere confessione, ut evenit in captivis, dein subdit: *Et idem dicunt Doctores pro parvis oppidis aut trirremibus, ubi, ut aiunt, si haberi nequeant docti sacerdotes, deputari possunt minus docti: admonendi tamen de obligatione discendi.*

Sic et Card. De Lugo (*De Poenit.* disp. 21. n. 74.) advertit, excusandos in hisce adiunctis esse Praelatos, qui indoctos ac rudes ministerio praeficiant. *Addo* (inquit) *ex hoc capite excusari saepe Praelatos, qui in aliquibus oppidis exiguis et remotis praeficiunt Parochos indoctos et rudes: hoc enim plerumque faciunt, quia propter exiguum stipendium et penuriam rerum ac pauperiem incolarum, non invenitur homo doctus, qui velit curam illam suscipere. Unde cum aliter non possit*

ovibus illis subveniri, ut suppono, melius est, quod habeant confessarium indoctum in tali necessitate, quam quod omni remedio prorsus destituantur. Deberet tamen Praelatus admonere parochum de defectu scientiae, quem patitur, et de obligatione, quam habet, comparandi, si possit, doctrinam necessariam ad suum ministerium obeundum. Hanc enim obligationem semper habet parochus et confessarius, licet Praelatus ob necessitatem ovium excusetur aliquando mittendo ministrum minus sufficientem.

(12) Exceptionem tamen sic innuit Card. De Lugo (*De Poenit.* disp. 21. n. 72.): *Similiter peccat, qui ineptum eligit ad hoc officium, et non solum Praelatus, sed etiam poenitens, qui habet facultatem eligendi Confessarium, et scit, hunc non esse idoneum, licet sit approbatus, peccat eum eligendo, nisi talis sit poenitens, qui sua doctrina possit supplere incitiam confessarii, ut dictum est.*

moralis facilem et vix aliqua attentione dignam reputant, dictitantes, casus fere omnes aliquo sensu communi, cum principiorum generalium notitia solvi posse. — Apposite idem S. Ligorius lib. 6. n. 628: *Qui ad hoc munus excipiendi confessiones inhiant, non facile sibi persuadeant quod satis idoneos ad tantum munus se reddere possint sine diuturno studio scientiae moralis, pro qua certe non sufficit aliquam percurrere summulam earum quae circumferuntur; nec satis est generalia principia huius facultatis scire, ut quidam casuistas contemnentes, autumant. Moralis enim scientia non solum valde necessaria est christianae reipublicae, cum ex ea dependeat bonum regimen animarum; sed etiam summopere difficilis; tum quia ipsa generalem notitiam requirit omnium aliarum scientiarum, officiorum et artium (13); tum quia tot diversas complectitur materias inter se dissitas; tum quia in magna parte constat tot legibus positivis, quae non nisi apud casuistas allatae inveniuntur, et maxime apud recentiores, cum huiusmodi leges in dies prodeant. Demum difficillima evadit propter innumeras casuum circumstantiarum diversitate diversa applicanda sunt principia, et in hoc difficultas consistit, cum nequeat id fieri sine magna discussione, vel accurata lectione plurium librorum, qui res examinant et dilucidant.*

SECTIO II. — De obligatione docendi poenitentes.

422. **Principia.** — I. Tenetur Confessarius poenitentes docere ea omnia, quae pertinent ad Sacramentum hic et nunc rite suscipiendum. Ratio, quia cum Sacerdos sit minister Sacramenti, debet procurare eius validam et licitam susceptionem, atque adeo tradere instructionem hic et nunc necessariam.

II. Debet docere poenitentes, ubi advertat, quempiam aliquid ex iis ignorare, quae necessaria sunt ad christiane vivendum, cuiusmodi sunt, v. gr. obligationes eius propriae. — S. Lig. n. 607. et seq.

III. Non tamen, *per se et stricte*, illos instruere tenetur de omnibus, quae ipsi scire debent, et aliunde discere possunt. Ratio est, quia munus doctoris in Confessario per se pertinet tantum ad rectam administrationem

(13) Scite Card. De Lugo (*De Poenit.* disp. 21. n. 70.) cum aliis monet, scientiam, quae in Confessario requiritur, non esse eandem pro omnibus: aliquibus enim minor sufficit ad audiendas confessiones puerorum vel rusti-

corum; in aliis maior requiritur ad audiendos mercatores, iudices, etc., qui casus habent difficiliore. Ad confessiones vero hominis docti multo minor requiritur, quia potest Confessarius instrui ab ipso poenitente.

Sacramenti Poenitentiae. *Per accidens* tamen posset adesse obligatio ex charitate, quando difficillime hanc scientiam aut per se, aut per alium, poenitens comparare sibi posset (14). — S. Lig. *ibid.*

423. **Quaesita.** — **QUAER.** 1° *An sit semper monendus poenitens laborans ignorantia circa aliquam obligationem?*

Resp. 1° *Affirm.* si ignorantia videatur *vincibilis*, id est, si Confessarius animadvertat, poenitentem ita dubitare, ut iam desit bona fides. Ratio, quia in admonitione facienda nullum imminet periculum; alioquin vero poenitens cum eo dubio operans non immunis est a peccato.

Resp. 2° Si cuiuspiam obligationis ignorantia sit *vincibilis*, monendus est poenitens, si fructus ex admonitione speretur; secus vero, generatim loquendo, si non speretur. Ratio est, quia ex una parte haec admonitio non prodesset, et ex altera ei obsesset; siquidem admonitus in posterum formaliter peccaret. — S. Lig. n. 610., *et alii communiter.*

Monendus itaque est poenitens, 1° quoties ipse interrogat de malitia alicuius rei, quia cum de rei liceitate dubitet, in ignorantia *vincibilis* iam non versatur (15); 2° quoties silentium Confessarii eum obfirmaret in

(14) Haec charitatis obligatio non est specialis Confessarium, sed communis omnium, qui noscant proximi necessitatem, et sine gravi incommodo possint ipsi prospicere. Specialis obligatio inest parochis, qui id ex officio debent.

Obligatio Confessarii tunc maxime adert, quando poenitens ignoret ea, quae ad salutem necessaria scitu sunt necessitate medi. Quod tamen quomodo accipiendum sit, bene sic Sporer (*De Poenit.* n. 796) exponit: *Confessarius (hoc) advertens (idque in pueris et rusticis frequens est), tenetur instruere eo modo, quo hic et nunc est capax, non quidem doctrinaliter, ut ea capere, intelligere, memoriter retinere, ac recitare possit, sed sufficit pro tempore, ut ei obligationem discendi insinuet, eiusque ignorantiam suppleat, proponendo ei articulos credendos, ut ad singulos actum fidei exercent. Ex, gr., credis, quod Deus unus sit essentia, et tres personae, etc., sicut et ego et Ecclesia credit? Credo... — Credis quidquid credit S. Rom. Ecclesia, et vis mori in ipsa?*

Credo... — Utterius: doles, te ita ignarum esse, et negligentem fuisse, etc.?... Doleo. — Proponis firmiter, nactus occasionem opportunam, quod curabis te instrui, et velis diligenter discere, quae sunt ad salutem necessaria? Utique. — Si hos actus exercent, sufficit ad instructionem a Confessario hic et nunc praestandam et ad dispositionem sufficientem ad sacramentum etc.

(15) Ratio est, inquit Lugo (*De Poenit.* disp. 22. n. 29.), quia taciturnitas Confessarii esset erroris approbatio; quod nunquam licet. Vid. S. Alph. lib. 6. n. 616.

Excipit Sanchez (*De Matrim.* lib. 2. disp. 38. n. 14.), quando poenitens mero scrupulo (scrupulum dicit dubium ex falsa seu futili ratione) ad interrogandum movetur; tunc enim censet, si monitio noxia fore praevideatur, posse confessarium tacere vel respondere, ut deponat eiusmodi scrupulum. Ratio, quia scrupulus non aufert bonam fidem. — Id autem Lugo (l. c.) eatenus solum admittit, ut possit quidem Confessarius fingere se non audivisse, vel

proposito rei malae peragendae; 3° quoties eius ignorantia versatur circa primaria principia iuris naturalis, aut circa conclusiones eorum proximas, quia talis ignorantia, si possibilis est, diu *invincibilis* esse non potest; 4° quoties monitione omissa, poenitens in occasione proxima formaliter peccandi remansurus esset (16). — S. Lig. n. 615.

QUAER. 2° *An monitio facienda sit in dubio utrum profutura sit vel obfutura?*

Resp. 1° *Affirm.* si probabilius *profutura* sit, secus si probabilius *obfutura*. — S. Lig. n. 916. — Lugo, — Salmant., etc., contra *nonnullos.*

Resp. 2° In dubio ex utraque parte aequali, generatim loquendo, potius vitanda sunt mala formalia, quam materialia. — S. Lig. *ibid.*, *et alii* (17).

non attendisse, vel oblitum fuisse respondere, ut sic remaneat poenitens in illa bona fide, quam prius habebat, non tamen auctoritate ipsius Confessarii confirmata. — At enim si ratio interrogandi revera sit futiilis, v. gr. si dubium moveat de validitate matrimonii, eo quod illud celebraverit in statu peccati, vel tempore interdicto, vel per fictum status liberi testimonium, vel contra prius emissum iuramentum aut votum, non apparet, cur Confessarius (qui ex alia vera causa sed poenitenti ignota scit invalidum esse matrimonium) respondere non possit, rationem illam esse inanem, et vanum scrupulum.

(16) Non praetermittenda hypothesis est poenitentis, qui se obligatum credit, ubi obligatio nulla est, aut etiam gravem obligationem ibi inesse putat, ubi levis tantummodo inest. Haec ignorantia utpote semper noxia, semper auferenda est.

(17) Monitionem quae mere obfutura praevideatur, omittendam tenent communiter DD., etiamsi ignorantia cedat in detrimentum tertii. Ita et S. Alphonsus (lib. 6. n. 614.). Optima ratio est, quam post Sanchez tangit et Lugo (*De Poenit.* disp. 22. n. 26.), quia nempe monitio ne creditori quidem prodest, et solum poenitenti nocet.

Secus vero, quando de bono communi agitur, ut cum aliis advertit S. Alphonsus (l. c. n. 615.), v. gr. si quis bona fide

putaret se esse sacerdotem, cum non sit; cuius ignorantia (ut ait Lugo, disp. 22. n. 30.) redundaret in damnum commune eorum, qui ab eo sacramentum suscipiunt.

Et huc pertinet casus, qui non raro animum confessarii angit, faciendae denuntiationis, quae non ad privatum bonum personae peccantis, sed ad praecavendum damnum commune ordinatur. Quod quidem tam grave esse posset, et ita imminens, ut obligatio denuntiandi urgeat etiam cum vitae discrimine. Quamquam Confessarius, quantum fieri potest, curare debet, ut cum minimo denunciantis periculo res peragatur. Neque enim ad praecavendum v. gr. incendium aut proditionem semper opus est, ut aut nomen denuntiantis noscatur, aut hic per seipsum rem aperiat.

Quando vero damnum non videatur ita impendens, pensanda erunt hinc quidem gravitas damni, inde vero difficultas denuntiandi, quae ex personarum, locorum, negotii, etc. adiunctis exsurgat; et ex horum consideratione decerni oportebit, num gravitas damni impellere Confessarium debeat, ut etiam cum modica spe fructus atque adeo cum gravi periculo iniiciendi inutiliter in malam fidem poenitentem monere debeat, an vero nulla prudens spes fructus potius debeat efficere, ut desperato adversus damnum commune remedio, grave praeterea nocumentum poenitenti, dempta

424. — QUAER. 3° *An coniux monendus sit de invaliditate matrimonii ob occultum impedimentum, quod detegit Confessarius?*

Resp. Neg., generatim loquendo, donec Confessarius dispensationem obtinuerit, nisi haec statim et facile obtineri possit a Papa vel Episcopo. Ratio est, quia plerumque maxima inde sequerentur incommoda, v. gr. periculum infamiae, scandali, rixarum, vel incontinentiae, etc. et proinde fornicatio *materialis* evaderet *formalis*. — *Ita communiter* cum S. Lig. n. 611. — Elbel, n. 471., etc.

An vero possit Confessarius obligare coniugem impedimenti ignarum, et negantem debitum ad illud reddendum? *Resp. Affirmative*. Ratio est, quia stante persuasione coniugis, quod matrimonium sit validum, hic tenetur debitum reddere, ut dictamen conscientiae sequatur. — S. Lig. *ibid.*, et *alii communiter* (18).

425. — QUAER. 4° *An poenitens contracturus matrimonium, de impedimento ignorato monendus sit?*

Resp. Generatim loquendo, facienda est monitio. — *Ita communiter* cum S. Lig. n. 612. — Ratio est, quia post matrimonium ignorantia cessare haud aegre potest, v. gr. ex eo quod detegatur, adesse inter coniuges consanguinitatem, affinitatem, etc.; et tunc praeter facile periculum peccandi formaliter, alia gravissima incommoda sequi possunt, nempe scandala, rixae et forte etiam coniugum separatio, etc. — Excipe tamen *probabiliter* casum, in quo nullus omnino speretur fructus ex monitione, nec facile possit detegi impedimentum; quia melius est permittere peccatum materiale, donec dispensatio obtineatur, quam praebere occasionem certi peccati formalis. Lacroix, lib. 6. p. 3. n. 540.

ipsius bona fide, inutiliter non superaddat.

Inde est, quod in causis *sollicitationis*, licet denuntiatio non ad sollicitantis emendationem, sed ad commune bonum ordinetur, aliquando tamen Sedes Apostolica dispensare a denunciando consuevit. Ex quo illud etiam patet, nimis generaliter S. Alph. (lib. 6. n. 694.) statuisse, monitionem omitti nunquam posse, quando de damno communi agitur.

(18) Bene Sanchez (*De Matr.* lib. 2. disp. 38. n. 8.) quoad eos, qui vellent, ut Confessarius solum in genere dicat, coniuges teneri ad debitum reddendum: *Fateor, me non assequi, quid distet inter haec*: Redde debitum, et, uxor tenetur reddere debitum; cum uterque loquendi

modus ad eundem scopum tendat, nimirum ad inducendum illum coniugem, ut reddat debitum; et si inducere verbis directis culpa esset, non ea vacaret inducere verbis indirectis; siquidem ex parte Confessarii eadem est intentio in utroque loquendi modo, et poenitens idem prorsus intelligit. Praeterea quia, cum poenitens relinquendus sit in illa ignorantia, peccat letaliter, ea supposita, non reddendo; ergo confessarius tenetur non absolvere, nisi proponat se deinceps redditurum. Ergo potest cogere ut reddat; et ita confessarius non praecipit rem malam, sed rem debitam, propositis circumstantiis occurrentibus.

PUNCTUM IV. *De officio iudicis.*

Agendum 1° de causa instruenda; 2° de sententia ferenda.

SECTIO I.

De causa instruenda seu de obligatione interrogandi poenitentes.

426. **Principia.** — I. Confessarius tenetur interrogare poenitentes de specie, numero et circumstantiis speciem mutantibus, de causis peccatorum, de habitu et occasionibus proximis, quoties rationabiliter praesumit, vel prudenter dubitat, ista non sufficienter declarari. Ratio est, quia Confessarius, ut minister Sacramenti, debet procurare eius integritatem, et ut iudex debet sibi comparare cognitionem necessariam ad aequum iudicium ferendum. Constat etiam ex *Conc. Later. IV*, necnon ex *Rituale Rom.* — S. Lig. n. 617., et *Prax. Confess.* n. 19.

II. Confessarius non tenetur interrogare poenitentem, nisi cum quapiam diligentia ordinaria. Ratio est, quia poenitens ipse non tenetur summa, sed tantum mediocri, id est ordinaria diligentia se examinare. Nequit autem esse gravior obligatio Confessarii quam poenitentis, cum Confessarius non teneatur examinare poenitentem nisi secundo, seu in illius defectu. — S. Lig. *Prax. Confess.*, n. 20.

III. Confessarius non tenetur interrogare poenitentes, qui licet rudes, videntur sufficienter instructi pro sua conditione, et diligentes in confitendo peccata cum circumstantiis iuxta statum et capacitatem suam. — *A fortiori* necesse non est examinare eos, qui saepe confitentur et raro peccant graviter, ut sunt personae devotae, Religiosi, Ecclesiastici, nisi videatur ab eis omitti aliquid necessario explicandum. — S. Lig. n. 607. II. et III.; *Hom. apost.*, n. 103.

427. — Circa praxim interrogandi istas habe regulas. — I^a *Regula.* Interrogatio debet esse *moderata*, atque adeo Confessarius cavere debet, ne sit nimis anxius in interrogando. Secus enim tum sibi, tum praesertim poenitenti gravis et onerosa erit interrogatio, et proinde etiam ipsa confessio. Hinc inutilia non quaerat unquam, nec sibi narrari patiat. Attendant igitur ad ea, quae habet *Rituale Rom.*: *Caveat ne curiosis aut inutilibus interrogationibus quemquam detineat, praesertim iuniores utriusque sexus, vel alios, de eo, quod ignorant imprudenter interrogans, ne scandalum patiantur, ideoque peccare discant.*

Et S. Ligorius n. 607.: *Confessarius non sit nimis anxius interrogandi, sed interroget tantum de iis, quae probabiliter poenitenti conveniunt iuxta suam conditionem. Et in Praxi Confess. n. 21.: Interroget tantum de peccatis, in quae faciliter incidere possunt, spectata eorum*